

The aim of the paper is to define the essence of the concept of innovatively active enterprises, to generalize approaches to their assessment and identify external influences on their development.

The paper states that scientists define an innovatively active enterprise as those, which are engaged in innovative activities. Innovative activities traditionally include: implementation of research and development, obtaining machinery, equipment, facilities; acquisition of new technologies and other fixed assets, also capital costs connected with the introduction of innovations; industrial design, and other types of preparation for the production of new products, introduction of new methods of production, implementation of marketing innovation and so on. All external factors, which influence the emergency of an enterprise innovative activity, can be divided into international, national and market.

Thus, innovative activity should be considered as a complex process aimed at the creation, production and improvement of new products, services, technologies, organizational forms. Their appearance at the market can provide extra income.

innovation, innovatively active enterprises, environment factors

Одержано 28.10.13

УДК 342.5

Ю.А. Бондар, канд. екон. наук

Кіровоградська льотна академія національного авіаційного університету

Менеджмент в органах державної влади

У статті проаналізовано питання запровадження принципів менеджменту в діяльність органів державної влади. З'ясовано, що публічний менеджмент є системною, складною і, певною мірою, суперечливою державною політикою. Описано зміст поняття публічного управління та показано, що термін "державне управління", який використовується в Україні, не є точним відповідником терміна "публічне управління".

державне управління, менеджмент, публічний менеджмент, управління, адміністрування

Ю. А. Бондарь

Кировоградская летная академия национального авиационного университета

Менеджмент в органах государственной власти

В статье проанализированы вопросы внедрения принципов менеджмента в деятельность органов государственной власти. Выяснено, что публичный менеджмент является системной, сложной и, в определенной степени, противоречивой государственной политикой. Описаны содержание понятия публичного управления и показано, что термин "государственное управление", который используется в Украине, не является точным соответствием термина "публичное управление".

государственное управление, менеджмент, публичный менеджмент, управление, администрирование

Постановка проблеми. Ефективність сучасного реформування системи державного управління значною мірою залежить від застосування нових концепцій та форм соціальної взаємодії, уже апробованих у країнах зі сталими традиціями демократичного врядування. Нові реалії вимагають застосування нових підходів до управління: заміни традиційних способів управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедур, на такі, що зорієнтовані на надання якісних публічних послуг. Трансформації урядів супроводжувалися заміною традиційних механізмів управління на ринкові: "наказувати і контролювати" на "мотивувати та отримувати результат". Підвищення продуктивності роботи державних установ, запровадження ринкового стилю управління, децентралізація, фокусування

уваги на результатах, а не на процедурах – основні чинники, що вплинули на появу нової форми управління у державному секторі.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню менеджерських аспектів в управлінській діяльності присвятили свої праці А. Файоль, Вульф, Г. Емерсон, М. Мескон, Ф. Тейлор, та інші зарубіжні дослідники. Останнім часом зазначена проблематика аналізується й українськими та російськими науковцями, зокрема: В. Голубь, Г. Зінченком, В. Комаровським, Г. Одінцовою та А. Ліпенцевим. Науковці сходяться на тому, що запровадження менеджменту в діяльність органів державної влади пов'язано, головне, з недостатньою ефективністю традиційного адміністрування, частковим сприйняттям принципів регулювання ринкових відносин та недержавних організацій.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Зважаючи на розвиток науки управління, модель управління в державному секторі еволюціонувала. Проте досі у вітчизняній науці недостатньо дослідженим залишається питання про співвіднесення поняття “державне управління”, “публічне управління”, а також систематизація найбільш значущих підходів до тлумачення державного менеджменту.

Формулювання мети. Тож метою статті є з'ясування на практиці запровадження принципів менеджменту в діяльність органів державної влади.

Виклад основного матеріалу. У міру створення і розвитку нового апарату державного управління мають розширюватися та поглиблюватися наукові уявлення у цій галузі, оскільки змінюється не тільки конкретика його діяльності, але й найбільш типові риси та властивості, що має першочергове значення для розвитку як теорії, так і практики управління.

Постсоціалістичне суспільство відкинуло тоталітарну систему державного управління. Разом із цим зруйновано регіональні та виробничі зв'язки, що існували раніше. Спроби використати для вирішення завдань переходу до ринку попередній державний апарат з невідповідними до цього ідеологічно й економічно кадрами не могли дати позитивних результатів. Адже основа основ управління в посттоталітарних умовах — компетентність, оперативність, розрахований ризик та орієнтація на прибутки.

Управлінська бюрократія з її авторитарно-бюрократичними методами управління не сприйняла нових соціальних і політичних цінностей. Калькування західних моделей управління ще більше ускладнило становище. Деструктивні тенденції в управлінні дедалі збільшуються. Зростання кількості управлінців часто відбувається за рахунок малокомпетентних людей. Корумпованість охопила всі структури управління, бюрократизм став нормою поведінки державних службовців – усі ці обставини фактично звели нанівець організаційну діяльність державного управління, призвели до втрати керованості багатьма сферами суспільного життя й економікою.

Дезінтеграційний процес в економічній і політичній сферах виявився тривалим і глибоким. Світова економіка ще ніколи не стикалася з такими вкрай специфічними труднощами: економічними, політичними, психологічними. Бракує глибокого розуміння об'єктивних економічних законів перехідного періоду, саме тому процес реформування зайшов у глухий кут.

Постійна перебудова управлінських структур тому підтвердження. Кількість управлінців з року в рік збільшується. Динаміка зростання апарату здійснюється відповідно до відомих законів Паркінсона і Пітера.

Суть «закону Паркінсона» полягає в тому, що людині властива тенденція заощаджувати свої сили, що між кількістю чиновників і обсягом роботи не існує ніякого зв'язку. Армія чиновників зростає незалежно від того, збільшиться, зменшиться чи зведеться до нуля обсяг роботи. Причини її зростання можна звести, як уважає Паркінсон, до двох беззаперечних аксіом:

- 1) чиновники намагаються примножити підлеглих, а не суперників;
- 2) чиновники створюють роботу один одному.

Потрібна нова концепція управління, яка виходила б з об'єктивних потреб переходу до цивілізованого ринку, урахувала б специфічні умови становлення Української держави. Та для цього необхідно методологічно правильно визначити сутність і поняття управління, оскільки тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого.

У вітчизняній та зарубіжній літературі ще не склалося сталого й загально визнаного поняття державного управління. Одні його трактують з точки зору суті, реального змісту, інші – форм, яких воно набирає і в яких функціонує. Найчастіше воно визначається шляхом відмежування одних від інших видів державної діяльності – вся позазаконодавча та позасудова діяльність держави і становить зміст державного управління. Таке формальне визначення не розкриває справжньої суті державного управління, його призначення.

Проте, непересічне значення мають напрацювання А. Файоля, якого сьогодні називають одним із класиків менеджменту [9, с 5]. Актуальним, зокрема, залишається його твердження: “Управляти – означає передбачати, організувати, розпоряджатися, координувати й контролювати” [9, с 17]. У руслі наведеного виокремлюються й функції адміністрування: передбачення, організація, розподіл, координація та контроль [9, с 13].

До основних здобутків науковця відноситься й формулювання принципів управління. Це, зокрема: 1) поділ праці; 2) влада; 3) дисципліна; 4) єдність командування; 5) єдність керівництва; 6) підпорядкування індивідуальних інтересів загальній меті; 7) винагорода; 8) централізація; 9) ієрархія, або скалярний принцип; 10) порядок; 11) рівність; 12) стабільність персоналу; 13) ініціатива; 14) корпоративний дух [4, с 254].

Мабуть, більш продуктивним буде підхід з погляду реального змісту управління як специфічного виду суспільної діяльності, визначення його характерних рис і ознак, не обмежуючись юридичною формальною оцінкою. Подібний підхід характерний для представників загальносоціологічних наукових напрямів, що досліджують проблеми управління. Вони переважно визначають управління як систематично здійснюваний цілеспрямований вплив людей на суспільну систему в цілому чи на її окремі ланки на підставі пізнання й використання властивих системі об'єктивних закономірностей і тенденцій в інтересах забезпечення її оптимального функціонування та розвитку, досягнення поставленої мети. Цим визначенням підкреслюється найголовніше призначення управління – забезпечення функціонування та розвитку суспільства як єдиного цілого, його організуючий характер. Отже, управління – це є організуюча діяльність держави, що спрямована на виконання її завдань та функцій.

Функції й завдання держави зумовлюють і новий зміст її управлінської діяльності, а отже, визначають форми, методи управління, систему та структуру органів державного управління. Раніше у наукових публікаціях домінуючою позицією були положення, за якими державне управління розглядалося як управління людьми. І для цього було досить підстав, оскільки державне управління як політична та владно-примусова діяльність, що одержала ці якості від держави - політичної організації, вважалося суто політичною категорією, покликаною впливати лише на поведінку людей у потрібному для пануючого класу напрямі. Але тим самим затушовувались ознаки управління як специфічного виду суспільної діяльності.

Навіть за найпростіших форм організації колективної праці функції управління не обмежувалися тільки впливом на поведінку людей, воно справляло і загальні функції, що виникають з руху усього виробничого механізму та потреб розвитку суспільства як єдиного цілого. Суспільні процеси є загальним об'єктом управлінської

діяльності держави. Управління – це різноманітна державна діяльність, яка охоплює не тільки сфери виробництва та розподілу, але й сферу духовного життя, різні сторони людського співжиття.

Зрозуміло, управлінський вплив спрямований насамперед на поведінку людей. Однак держава управляє не тільки людьми, а й речовими елементами виробничого та духовного життя людини – природними, матеріальними і фінансовими ресурсами, територіями, матеріальними об'єктами культури, тобто всіма тими «речами», що знаходяться у її розпорядженні.

Проте поступова демонополізація економіки, запуск ринкового механізму саморегулювання не звільняють державу від необхідності здійснювати широкі економічні, соціально-культурні й інші загальні та спеціальні функції, а зобов'язують виконувати їх в інших формах і методах, ніж раніше: сприянням утворенню ринку капіталу, житла, цінних паперів, прогнозуванням, податковою, кредитною і дотаційною політикою, пільговим квотуванням, заохоченням науково-технічного прогресу та ін., тобто державне регулювання економіки не має нічого спільного з директивними методами командно-адміністративного управління.

Владно-примусовий характер державного управління в ринкових умовах якісно змінюється, хоч і зберігає свою принципову природу. Здійснення загальних функцій, обслуговування суспільних потреб не виключає застосування владнорегулюючих і примусових заходів державного управління, але вони становлять лише допоміжну основу змісту цієї діяльності. Це – заходи заохочення, стимулювання, переконання, формування громадської думки та свідомості, почуття відповідальності та обов'язку.

Класична теорія менеджменту у державному секторі реалізувалася на практиці через модель публічного адміністрування (англ. – public administration), неокласична теорія менеджменту – через модель публічного управління (англ. – public management), сучасна теорія менеджменту – через модель нового публічного управління (англ. – new public management) [3].

У державному управлінні об'єктом менеджменту є органи державної влади. Це організація, специфічними особливостями якої є те, що:

- 1) особи, які відповідають за її управління, є обраними або призначеними;
- 2) щодо неї держава застосовує систему примусу, якої позбавлені приватні компанії;
- 3) предметом праці в ній є інформація, а рішення, що вона приймає, часто мають інформаційну форму (постанови, розпорядження тощо).

Ускладнення суспільних відносин у середині та другій половині ХХ ст. спонукало появу значної кількості змістовних моделей публічного менеджменту. М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі у книзі “Основи менеджменту” наголос зробили на процесі здійснення державного управління [6]. Дотичним до наведеного є й підхід, сформульований Л. Рю та Л. Біаром у книзі “Менеджмент: теорія та застосування” [7, с 44-45]. Б. Бозман вважає за необхідне підкреслити значущість визначення цілей та стратегії, пов'язаної з навколишнім середовищем. В. Голубь, окрім іншого, вказує на такі характеристики адміністрування та менеджменту: “З різноманітних визначень слідує, що адміністрування істотно звеличує дотримання інструкціям і службам, у той час, як для менеджменту пріоритетні: досягнення результатів та персональна відповідальність менеджера, щоб результати були досягнуті” [2, с 31]. На думку Г. Зінченка, “на відміну від адміністративної системи, менеджмент передбачає більш високий ступінь свободи як керівників, так і підлеглих” [3, с 165]. А. Ліпенцев дещо зміщає акценти, вказуючи, що в межах методології підходу “державний менеджмент - новий державний менеджмент” автори переважно використовують термін “організаційна культура”, коли розглядають культуру державної установи” [5, с 212].

Отже, сутнісні риси публічного менеджменту, порівняно з класичним адмініструванням, мають позначатися сукупністю таких обставин:

- націленістю на кінцевий результат;
- поєднанням більшої міри свободи дій з відповідальністю;
- значущістю організації та організаційної культури;
- відкритістю для впливів навколишнього середовища;
- зв'язками з користувачами послуг, наявністю зворотного зв'язку.

Системи менеджменту, характерні для державних організацій, називають адміністративними (від лат. *administratio* — управління, керівництво):

- управлінська діяльність державних органів, організаційна діяльність у сфері управління;
- органи виконавчої влади держави; урядовий апарат;
- посадові особи, керівний персонал певної установи;
- розпорядники, відповідальні упорядники чогось.

На відміну від виконавчої роботи, яка властива державним органам, менеджмент є цілеспрямованим управлінням, цілями якого є в першу чергу ефективність і дієвість. Менеджмент є обширним поняттям, яке поширюється одночасно на три сфери: процес (планування, рішення, здійснення, контроль); структуру (організація, розподіл), кадри (керівництво). Із цього випливають основні функції менеджменту в органах державної влади: планування, контроль, організація, керівництво.

Менеджмент є типом управління, який найбільшою мірою відповідає потребам і умовам ринкової економіки. Основними ознаками менеджменту як типу управління є такі:

- вихідним моментом організації управління і його здійснення є людина, її потреби, інтереси, мотиви, цінності, установки;
- у підходах, принципах і методах управління пріоритет віддається економічним засобам і методам управління;
- професіоналізм управління як одна з головних вимог до менеджера і персоналу;
- менеджмент пред'являє комплекс вимог до особистих якостей менеджера, які забезпечують мистецтво управління (підприємливість, упевненість, комунікабельність);
- в організаційному відношенні для менеджменту характерна гнучка організація управління, здатна швидко перебудовуватися відповідно до зміни умов та організація інноваційного типу.

Деякі науковці, до речі, проводять межу, скоріше, не між державним (публічним) менеджментом та новим публічним менеджментом, а між публічним менеджментом й адмініструванням. У цьому сенсі заслуговують на увагу напрацювання Л. Волчкової та В. Мініної щодо розмежування предметів адміністрування та державного (публічного) менеджменту. Адміністрування, на їхній погляд, “це впорядкувальна діяльність органів державної влади і управління, яка формує основу для стабільних відносин і взаємодій суб'єктів влади, управління, господарського й суспільного життя”. Державний же менеджмент полягає у використанні підприємницьких та інноваційних видів управлінської діяльності [5].

До сутнісних рис нового публічного менеджменту, порівняно з традиційним менеджментом, з урахуванням зазначеного, маємо віднести:

- більшу міру відкритості влади;
- чіткі стандарти й критерії управлінської діяльності;
- оперативне реагування на нові тенденції суспільного розвитку (у тому числі й на кризові явища);

- сприйняття деяких елементів регулювання, властивих недержавним організаціям і ринковому сектору: гнучке планування, більшу міру орієнтації на кінцевий результат; тісний взаємозв'язок між ефективною організаційною структурою та якістю роботи з населенням (якістю послуг) тощо.

Інтегрований підхід до управління, який використовується сучасною теорією менеджменту, розглядає “організацію як відкриту систему, яка постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, до якого має пристосуватися” [9]. Сьогодні, розробляючи найкращу модель управління, необхідно враховувати всі елементи внутрішнього та зовнішнього середовища організації. Один із сучасних дослідників публічного управління Гірт Букерт наголошує на тому, що “публічне управління не є якимось нейтральним, технічним процесом, натомість є діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом та громадянським суспільством” [1, с. 26].

Висновки. Отже, саме класична модель управління у державному секторі набуває визнання в Україні, де й досі використовується термін “державне управління”, який не є точним відповідником терміна “публічне управління” та за своїм значенням є ближчим до терміна “публічне адміністрування”. Дуже часто два різних терміни public administration (публічне адміністрування) та public management (публічне управління) перекладаються з англійської мови на українську як “державне управління”.

Вважається, що основними рисами державного управління є його владний характер, витоками якого є державна воля та поширеність на все суспільство. Трактуючи державного управління як владного впливу держави на суспільну систему є найкращою ілюстрацією того, як в Україні сприймається та розуміється значення терміна “державне управління”. Ключовим аспектом державного управління є держава, у той час як ключовим аспектом публічного управління є народ.

Зважаючи на те, що управління будь-якою організацією (підприємством, неприбутковою організацією чи державною установою) в умовах ринкової економіки та демократії здійснюється інакше, ніж в умовах централізованої командно-адміністративної системи, державне управління як вид діяльності також мало б видозмінюватися.

Еволюція менеджменту у державному секторі привела до появи таких нових понять, як “належне врядування” (good governance), “глобальне врядування” (global governance), “зайняте врядування” (engaged governance) тощо.

Перспективи подальших досліджень. Зазначені терміни потребують докладного вивчення в Україні та систематизації найкращих зарубіжних практик. Важливо, удосконалюючи впроваджені наукові досягнення у сфері державного управління, наслідувати найкращі зарубіжні тенденції та практики і сприяти розвитку науки публічного управління.

Список літератури

1. Волчкова Л. Т. Реформирование государственного управления в контексте основных тенденций развития современного общества / Л. Т. Волчкова, В. Н. Минина // Государственное управление: электр. вестн. - 2006. - № 7. - Режим доступа: http://e-journals.spa.msu.ru/7_2006.html
2. Голубь В. В. Державно-управлінська взаємодія у контексті розвитку концепції державного менеджменту / В. В. Голубь // Наук. вісн. Академії муніципального управління. Серія “Управління”. - К., 2007.
3. Зінченко Г. П. От администрирования к менеджменту. (Опыт реформирования государственной службы в Великобритании) / Г. П. Зинченко // Полис. - 1996. - № 1. - С. 163-170.
4. Кравченко А. И. История менеджмента : учеб. пособие для студ. вузов / А. И. Кравченко. - М. : Академ. проект, 2003. - 560 с.
5. Ліпенцев А. В. Вплив організаційної культури державних органів влади на процеси реформування державного управління: міжнародний досвід / А. В. Ліпенцев // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. - Х., 2007. - Вип. 4 (19). - С. 208-215.
6. Мескон М. Основы менеджмента / Майкл Мескон, Майкл Альберт, Франклин Хедоури ; [пер. с

- англ. М. А. Майорова и др.]. - 2-е изд. - М. : Дело, 2001. - 800 с.
7. Райт Г. Державне управління / Глен Райт; [пер. з англ. В. Івашко]. -К. : Основи, 1994. - 191 с.
 8. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. -М.: Республика, 1992. - 351 с.
 9. Файоль А. Общее и промышленное управление / А. Файоль ; [пер. Б. В. Бабина-Кореня]. -Л. ; М.: Книга, 1924. - 160 с

Yulia Bondar

Kirovohrad letnaya academy natsyonalnoho avyatsyonnoho university

Management of public authorities

Purpose of the article is to clarify the implementation in practice of the principles of management in the activities of public authorities.

The paper analyzes the issues of implementation of the principles in the management of public authorities . It was found that the public management is a systematic, complex and , to some extent, contradictory public policy. Describes the content of the concept of public administration and show that the term " government" that is used in Ukraine is not an exact match of the term "public administration" .

Thus, it is a classic model of management in the public sector gets the recognition in Ukraine, where he still used the term "governance" is not an exact counterpart of the term "public administration" and its meaning is closer to the term "public administration". Very often two different terms public administration (Public Administration) and public management (public administration) translated from English into Ukrainian as "governance".

public administration , management , public management, management, administration

Одержана 18.10.13

УДК 342

О.В. Богданова, асп.

Кіровоградський національний технічний університет

Економічна суть, класифікація та джерела формування оборотних активів

У статті розглянуто різні погляди авторів стосовно економічної суті, класифікації, джерел формування оборотних активів та їх місце в загальному об'ємі ресурсів, які визначають економіку підприємства.

оборотні активи, економічна категорія, класифікація оборотних активів, джерела формування

Е.В.Богданова

Кіровоградский национальный технический университет

Экономическая сущность, класификация и источники формирования оборотных активов

В статье рассмотрены разные взгляды авторов относительно экономической сути, классификации, источников формирования оборотных активов, и их место в общем объеме ресурсов, которые определяют экономику предприятия.

оборотные активы, экономическая теория, классификация оборотных активов, источники формирования

Оборотні активи займають по своїй величині друге місце після основних засобів в загальному об'ємі ресурсів, які визначають економіку підприємства. З позиції вимог